

Uključivanje građana u kreiranje javnih politika: Participacija građana kao stalna djelatnost lokalne i područne samouprave

Tradicionalna predstavnička demokracija sve se više dovodi u pitanje, narušeno je povjerenje na svim razinama upravljanja, što ukazuje na potrebu za izravnim i kontinuiranim uključivanjem građana u demokratske procese. To podrazumijeva raširenu participativnu demokraciju u raznim oblicima. Građani žele u većoj mjeri doprinijeti donošenju odluka i zahtijevaju bolji učinak i bolje rezultate politika u svim područjima koja su od neposredne važnosti za njihove živote.

Za rješavanje javnih problema uz aktivno sudjelovanje građana potrebno je otvaranje lokalne i područne samouprave - JLR(P)S, ali i jačanje kolektivnih građanskih kapaciteta za pronalaženje rješenja u lokalnoj zajednici. U dijalogu trebaju sudjelovati različite skupine uz jednake mogućnosti pristupa za sve, uključujući i marginalizirane i ranjive skupine, kako bi se svi mogli očitovati i iznijeti svoje mišljenje.

Taj dijalog ne smije se svesti na jedan događaj (javnu raspravu, zbor građana, radionicu i sl.) nego se treba osmisliti unaprijed definiran plan sudjelovanja javnosti koji će se sustavno provoditi. Otvaranje lokalne i područne samouprave prema savjetovanju s građanima i drugim dionicima podrazumijeva i prilagodbu načina rada, uključujući i osposobljavanje i davanje podrške zaposlenicima. Kroz transparentno i pravodobno informiranje, sustavnu dvosmjernu komunikaciju gradi se razumijevanje i povjerenje, a usvojene javne politike i planovi imaju veći legitimitet te bolje odgovaraju na potrebe građana i lokalnih zajednica. Aktivna uloga građana s jedne strane te otvorenost i transparentnost javnih institucija s druge strane, dovode do otvorenog dijaloga, suradnje i partnerstva, a u konačnici i do kvalitetnijih odluka.

Uvod

Ključni izazov projekta SUSTINEO je bio kako pridonijeti postizanju održivog razvoja (OR) u Hrvatskoj. Naime, uočen je manjak povezanosti između stvarnih lokalnih razvojnih potreba i javnih politika, a osim na razini pojedinih dionika, ne postoji ni sustavno zagovaranje, kao ni kompetencije za upravljanje te provedbu održivog razvoja na razini Hrvatske.

U ovom tekstu fokusiramo se na [uključivanje građana u kreiranje javnih politika](#) te [davanje preporuka za participaciju građana kao stalne djelatnosti lokalne i područne samouprave](#), kako

bi odluke i planovi odgovarali potrebama lokalne zajednice te doprinosili održivom razvoju. Također se daje kratki prikaz čimbenika u području, prikazuju se ukratko rezultati i dokazi iz istraživanja u okviru projekta SUSTINEO te na kraju dajemo određene preporuke za poboljšanje stanja.

Čimbenici stanja u području

U preambuli **Europske povelje o lokalnoj samoupravi** (EPLS) navodi se da "lokalna samouprava doprinosi izgradnji Europe utemeljene na načelima demokracije i decentralizacije". Načelo demokracije definira se kao *uključivanje građana u donošenje relevantnih odluka*, ne samo putem izbora, nego i sudjelovanjem građana u odlučivanju. Vijeće Europe je 2009. donijelo **Dodatni protokol uz Povelju o pravu na sudjelovanje u lokalnim poslovima**, u kojem se navodi što države članice trebaju poduzeti za ostvarivanje neposredne demokracije: uvođenje procedura konzultiranja građana; omogućavanje lokalnih referenduma i podnošenja inicijativa; u velikim lokalnim jedinicama i donošenje mjera za osiguranje uključivanja građana na razini koja im je još bliža; osiguranje prava na pristup svim službenim dokumentima lokalne jedinice; poduzimanje potrebnih mjera za osiguranje ispunjavanja i uvažavanja potreba i onih kategorija osoba koje otežano mogu sudjelovati u lokalnom odlučivanju te uređenje postupaka odgovora na predstavke i pritužbe građana (Koprić et al., 2014, str. 310). Građani u RH prema **Zakonu o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi**¹ mogu u procesu donošenja odluka, sudjelovati putem referenduma, na mjesnim zborovima, predlagati donošenje nekog akta odnosno rješavanja pitanja iz djelokruga, kao i podnositi predstavke i pritužbe. Istim Zakonom predviđeni su i drugi oblici sudjelovanja građana. I **Zakon o pravu na pristup informacijama**² potiče, pored internetskog savjetovanja i provedbu savjetovanja na druge načine, poput tribina, fokusnih skupina, javnih rasprava, direktnim pozivom zainteresiranim javnostima, stručnim skupinama itd. (čl. 11., st. 6.).

Lokalni razvoj uključuje višedimenzionalni koncept koji obuhvaća ekonomsku, društvenu, kulturnu, prostornu, okolišnu te institucionalnu dimenziju. Za učinkovit održivi razvoj potrebno je imati stručnu podršku i kapacitete koji mogu procijeniti učinke postojećih i predloženih programa i politika kao i organizirati i voditi savjetovanja s građanima prilikom oblikovanja lokalnih politika, programa i strategija. Rad i uključivanje lokalnog stanovništva oduzima dosta vremena, podrazumijeva dodatne troškove, a u praksi se često pokazuje da većina građana nema kapaciteta komentirati javne politike ili su vrlo nestrukturirani u tome. To ukazuje na potrebu informiranja i jačanja kapaciteta građana za smisleno uključivanje u procese savjetovanja.

Za ostvarenje boljeg i olakšanog sudjelovanja građana, može pomoći i upotreba novih tehnologija. Mnoge zemlje pa tako i Hrvatska koriste e-savjetovanje za dobivanje primjedbi na pojedine nacrti odluka, strategija i planova. Intenzivnije sudjelovanje u virtualnom svijetu i unaprjeđenje portala potaknuto je pandemijom bolesti COVID-19. Istraživanje Eurostata³ je pokazalo da je u 2022. samo 8% građana EU-a sudjelovalo u internetskim konzultacijama ili

¹ <https://www.zakon.hr/z/132/Zakon-o-lokalnoj-i-podru%C4%8Dnoj-%28regionalnoj%29-samoupravi>

² <https://www.zakon.hr/z/126/Zakon-o-pravu-na-pristup-informacijama>

³ [Civic and political participation, 2022 \(% of individuals \) 14-12-2022.png \(1128x1071\) \(europa.eu\)](#)

glasovanju za definiranje građanskih ili političkih pitanja. U Hrvatskoj je 9% građana sudjelovalo u konzultacijama oko građanskih ili političkih tema dok je 13% građana izrazilo svoje mišljenje na internetskim stranicama.

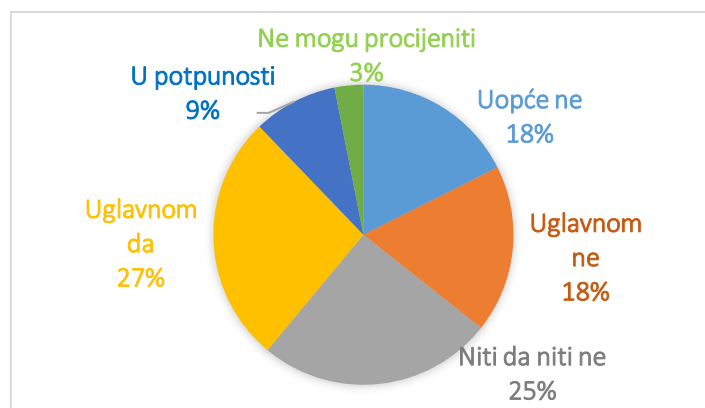
Iako u Hrvatskoj funkcionira predstavnička demokracija, taj model u sebi sadrži inherentnu mogućnost da izabrani predstavnici zanemare glas naroda. Kod građana takva situacija često izaziva nezadovoljstvo i apatiju. Stoga se ukazuje potreba za primjenom sudioničke demokracije, tim više što postoje dobri primjeri uključivanja građana i zainteresiranih dionika u procese političkog odlučivanja. Kao jedan od primjera može se izdvojiti neposredno odlučivanje građana o lokalnom proračunu koje se provodi u nekim gradovima, kao što je primjerice u Pazinu. Pri tome je važno djelovati u sferi informiranja te jačanja kapaciteta svih dionika za takve procese, uključujući i medije. Na taj se način osnažuju građani i lokalne zajednice te gradi društvena solidarnost i socijalni kapital.

Kao jedan od problema za nedovoljno sudjelovanje ističe se i previše stručan i nerazumljiv jezik koji upotrebljavaju predstavnici JLR(P)S i uključeni stručnjaci. Dodatno, ponekad ne razumiju/uvažavaju da procesi odlučivanja također moraju odražavati i interese lokalnih ljudi na koje utječu vrijednosni izbori koji se ne mogu zasnivati samo na znanstvenim dokazima. I stručno i laičko znanje imaju legitimno mjesto unutar procesa odlučivanja.

Rezultati i dokazi iz istraživanja u okviru projekta SUSTINEO

U sklopu projekta SUSTINEO, istraživači s Fakulteta političkih znanosti Sveučilišta u Zagrebu u suradnji s ODRAZ-om proveli su istraživanje na razini cijele Hrvatske o lokalnom održivom razvoju, koristeći anketu na reprezentativnom uzorku. Istraživanje je pokazalo da je 36% ispitanih građana u potpunosti ili uglavnom spremno sudjelovati na skupovima građana i javnim savjetovanjima uživo te je 41,20% u potpunosti ili uglavnom spremno sudjelovati u raspravama i savjetovanjima na internetskim platformama.

Graf 1.: U kojoj mjeri su građani spremni sudjelovati na skupovima građana i u javnim savjetovanjima

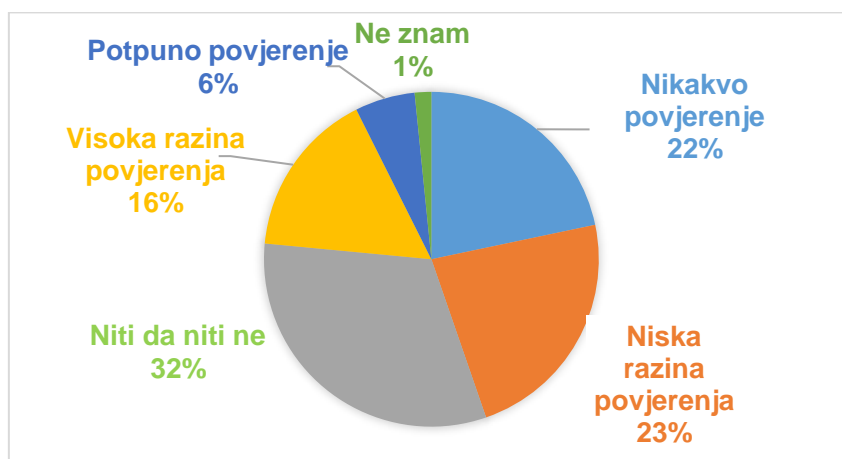
Izvor: Henjak i dr. (2022)

Iako su građani zainteresirani za pitanja s kojima se suočavaju njihove zajednice, istraživanje pokazuje da čak 70,4% građana uopće ili uglavnom ne misli da politički sustav u Hrvatskoj

omogućuje građanima da utječu na političke procese. Čak 60,9% građana iz istraživanja je vrlo i donekle nezadovoljno načinom funkcioniranja demokracije u RH. To pokazuje da su građani “potisnuti” iz javnog procesa, jer lokalni politički i upravni sustavi ostavljaju malo prostora za participativan proces.

Ovi rezultati ukazuju na činjenicu da infrastruktura demokracije nije učinkovita, a niti inovativna pa je posljedično povjerenje građana u politički sustav i mogućnost njihovog utjecaja na vrlo niskoj razini. Čak 63,4% ispitanika nema nikakvo ili gotovo nikakvo povjerenje u javnu upravu, a 44,7% je nepovjerljivo prema gradu odnosno općini. Ovo stanje potvrđuju različita istraživanja. Primjerice, Baketa i Bovan (2022) pokazuju kako se u razdoblju od 1999. do 2020. povjerenje građana u predstavničke institucije smanjilo te da niska razina povjerenja u predstavničke institucije sugerira otuđenost građana od tih institucija i predstavlja problem funkcioniranju predstavničke demokracije u Hrvatskoj. Posebno zabrinjava podatak da 45% svih ispitanika ima nisko ili nikakvo povjerenje u lokalne institucije (općinu ili grad) dok je 32% njih po tom pitanju indiferentno. To je znak za uzbuđu jer upućuje na raširenost političke apatije i akumulirano nezadovoljstvo s onim razinama vlasti koje bi trebale biti najbliže i najdostupnije građanima.

Graf 2.: Stupanj povjerenja građana u svoju općinu ili grad

Izvor: Henjak i dr. (2022)

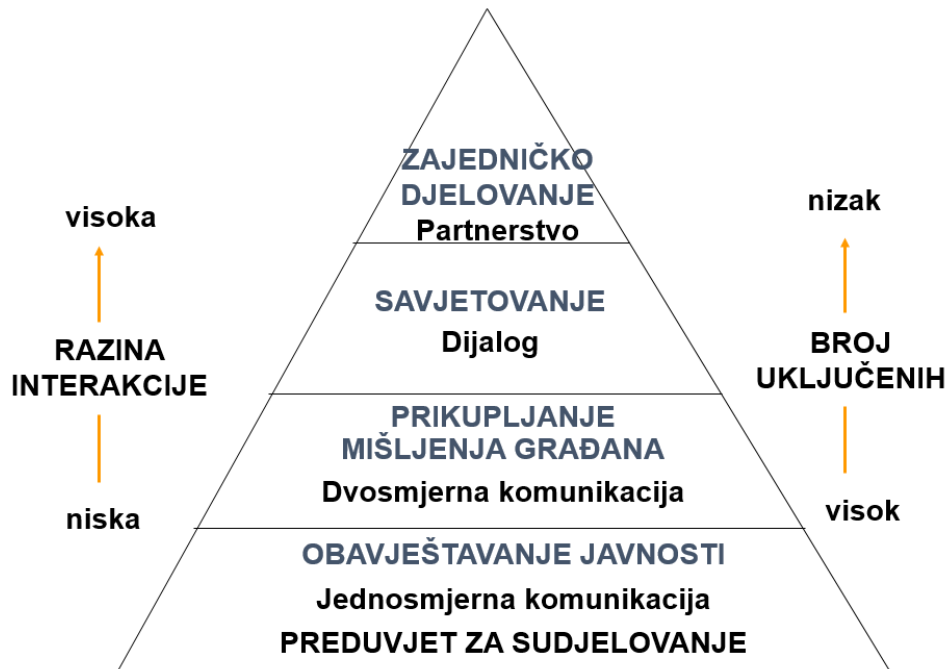
Preporuke

Iz rezultata istraživanja vidljivo je da ispitanici od lokalne i regionalne samouprave očekuju unaprjeđenje odnosa s građanima, uspostavu redovitog savjetovanja u procesima oblikovanja javnih politika i planova kako bi se izgradilo povjerenje.

No, pitanje je i kako potaknuti građane na sudjelovanje. Jedna od mogućih prepreka sudjelovanju je što većem broju građana vjerojatno nedostaju informacije i znanje o načinima uključivanja, no oni posjeduju određena saznanja o svojoj zajednici i lokalnom prostoru, koja mogu biti vrlo vrijedna te imaju pravo sudjelovati u odlukama koje se tiču njihove budućnosti.

Lokalne vlasti i organizacije civilnog društva mogu kroz različite aktivnosti (npr. kampanje, informacije, treninge) ojačati kapacitete građana i doprinijeti jačanju interesa i većem odazivu na sudjelovanje. To se može raditi i u suradnji s medijima.

Graf 3.: Razine sudjelovanja građana i drugih dionika u procese odlučivanja

Izvor: Izvor: Obrada prema E. Mostertu (2003)

Sve razine sudjelovanja građana su bitne, ali najkvalitetnije u smislu interakcije, utjecaja i preuzimanje suodgovornosti u upravljanju događaja se kroz **dijalog (savjetovanje) i partnerstvo (zajedničko djelovanje)**. Građani mogu sudjelovati u procesima lokalnog odlučivanja putem mjesnih odbora, temeljem imenovanja u odbore i druga lokalna tijela, putem formaliziranih i *ad hoc* postupaka sudjelovanja građana u pripremi lokalnih odluka i propisa kroz javne rasprave, ankete, savjetovanje, davanje mišljenja te sudjelujući u aktivnostima organizacija civilnog društva. Za ostvarenje boljeg i olakšanog sudjelovanja građana, potiče se i upotreba novih tehnologija. S obzirom na to da je u Hrvatskoj relativno nisko korištenje interneta u domeni građanskih i političkih akcija, odlučiti se samo za savjetovanje putem digitalnih tehnologija nije optimalno i ne preporuča se kao glavni oblik sudjelovanja građana. Kombinacija virtualnog i stvarnog savjetovanja je najbolji put, s time da građane treba uključiti u ranoj fazi planiranja izrade planova, strategija i drugih odluka.

Preporuka	Objašnjenje
<p>1. Strukturirati stručno vođenje javnog dijaloga u procesu savjetovanja</p>	<p>Jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave trebaju definirati metodologiju uključivanja javnosti, koja mora biti javno dostupna i jasna. Potrebno je javnost uključiti u ranim fazama odlučivanja, a ne kad se odluke više ne mogu bitno mijenjati.</p> <p>Preporuka je UŽIVO organizirati stručno vođene dijaloge (formalna i neformalna okupljanja) s građanima te se fokusirati na njihove stvarne životne probleme i tražiti moguća rješenja. Postoje razne mogućnosti i metode za djelovanje građana (pored prije navedenih u zadnje vrijeme se sve više spominju skupština ili vijeće građana). Takav dijalog služi i za motiviranje jer će ljudi postati svjesni da mogu na puno toga utjecati ako se udruže i uključe (zajedno) u te procese. Nužno je u tim razgovorima objasniti kakvi će biti rezultati predloženih planova ili projekata, zašto je njihova uključenost važna te kako svojim angažmanom mogu utjecati na poboljšanje kvalitete življenja u lokalnoj zajednici.</p> <p>Preporuka je da taj proces vode stručnjaci (a ne zaposlenici lokalne samouprave) jer oni na kvalitetan i konstruktivan način mogu voditi razgovor i dovesti do zajedničkih prijedloga i zahtjeva, koji su ujedno realni i izvodivi. Suradnja s organizacijama civilnog društva (OCD) važna jer oni posjeduju iskustvo i ekspertizu u facilitiranju javnog dijaloga, vještine komuniciranja i razumijevanja potreba građana te strukturiranja dijaloga i zaključaka i preporuka.</p> <p>Ljudi su zainteresirani za aktivnosti od javnog interesa koje dovode do opipljivih rezultata u razumnom vremenskom razdoblju te sudjeluju kad njihova participacija ima učinka. Mora im se pružiti prilika da slobodno govore o svemu što ih tišti te se njihovim mišljenjima mora dati pozornost kakvu zaslužuju.</p> <p>U skladu sa Zakonom o pravu na pristup informacijama JLR(P)S-ovi trebaju pripremiti plan savjetovanja s javnosti u postupcima odlučivanja o pitanjima važnim za razvoj i kvalitetu života ljudi te ih treba javno objavljivati.</p>

Dobar primjer stručnog vođenja strukturiranog dijaloga s građanima je Vijeće građana Rijeke (<https://vijecegradanarijeke.org/vijece-gradana-rijeke/>), osnovano u jesen 2023. na inicijativu Grada Rijeke. Ostvarena je suradnja Grada s Udrugom za razvoj civilnog društva SMART, koja priprema i koordinira rad Vijeća uz podršku Grada i Zaklade Friedrich Ebert. Vijeće građana Rijeke je neformalno tijelo koje čine 34 slučajno odabrana građana i građanke, različite dobi, spola i mjesta stanovanja, koji predstavljaju Rijeku „u malom“. Vijeće ima zadatak odgovoriti na pitanje: „Kako Grad Rijeka može unaprijediti sustav mjesne samouprave i povećati sudjelovanje građana u razvoju

lokalne zajednice?“. Članovi Vijeća su upoznati sa sustavom mjesne samouprave i načinima sudjelovanja građana, a zatim raspravljaju o zadanom pitanju. Zajednički će izraditi i dati prijedloge i preporuke mjera koje Grad Rijeka treba poduzeti za unaprjeđenje sustava mjesne samouprave i procesa sudjelovanja građana u razvoju lokalne zajednice. Po završetku rada Vijeća, dogovoreni prijedlozi i preporuke bit će objavljeni na gradskim internetskim stranicama te upućeni svim relevantnim akterima u Gradu Rijeci na uvid i komentiranje. Detaljan odgovor i mišljenje Gradonačelnika Rijeke o prijedlozima i preporukama bit će upućen svim članovima Vijeća građana.

Ovo je dobar primjer suradnje Grada i OCD-a. U praksi je provedena preporuka iz smjernica da JLS-ovi trebaju uspostaviti suradnju s OCD-ima za kvalitetnije vođenje procesa konzultacija s javnošću jer OCD-i posjeduju iskustvo i ekspertizu u facilitiranju javnog dijaloga.

2. Omogućiti online savjetovanje i komunikaciju u ranoj fazi procesa odlučivanja

Uz organizaciju strukturiranih dijaloga direktno s građanima, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave trebaju omogućiti i konzultacije i mogućnost komentiranja putem službenih internetskih stranica i društvenih mreža JLR(P)S-ova **u ranoj fazi pripreme procesa odlučivanja o planu i drugim dokumentima**. Praksa i obaveza da se objavljuju nacrti dokumenata ne omogućava istinsko sudjelovanje, jer se tada više ne može bitno utjecati na dokument.

Internetsko savjetovanje JLR(P)S-ovi mogu provoditi ili **putem vlastitih stranica ili putem posebnih lokalnih ili županijskih portala**. S obzirom na to da manje lokalne jedinice često nemaju dovoljne kapacitete, preporučljivo je da se portali za e-savjetovanja uspostavlja u razini županije ili većih gradova.

U svrhu olakšavanja dostupnosti informacija o savjetovanju te povećanja odaziva, **na internetskoj stranici općine, grada ili županije potrebno je uspostaviti posebnu vidljivu i pristupačnu rubriku o savjetovanjima** koja će sadržavati sve relevantne informacije, uključujući **plan savjetovanja, upute i obrasce za sudjelovanje, izvješća o savjetovanjima kao i arhivu prošlih savjetovanja**, poveznicu na portal savjetovanja te ujedno u rubrici vijesti oglasiti otvaranje pojedinog savjetovanja.

Dobar primjer online savjetovanja je Grad Rijeka koji je pokrenuo portal e-konzultacije (<http://ekonzultacije.rijeka.hr>) s ciljem unaprjeđenja savjetovanja sa zainteresiranom javnošću o nacrtima onih općih akata čijim se donošenjem ili izmjenama neposredno ostvaruju potrebe građana ili uređuju druga pitanja od interesa za opću dobrobit građana i pravnih osoba na području Grada Rijeke. Uz svaki nacrt dokumenta o kojem se provodi savjetovanje objavljuju se i razlozi njegova donošenja ili izmjena kao i ciljevi koji se savjetovanjem žele postići. O svakom provedenom savjetovanju objavljuje se i izvješće iz kojeg je vidljivo koji su prijedlozi građana usvojeni, a koji ne. Pored toga, sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama, na portalu e-konzultacije se objavljuje i popis svih onih akata koje se u tijeku godine dana namjeravaju donositi ili mijenjati (tzv. Plan normativnih aktivnosti), kao i popis akata pred čije će donošenje ili izmjene provesti savjetovanje sa zainteresiranom javnošću (tzv. Plan savjetovanja sa zainteresiranom javnošću).

Uz otvoreno savjetovanje je jasno naveden kontakt koordinatore Grada za savjetovanje sa zainteresiranom javnošću.

<p>3. Javno komunicirati učinak participacije građana</p>	<p>Kako bi građani imali jasnu sliku o dosegima vlastitog sudjelovanja u konzultativnim procesima, nužno je uspostaviti povratnu spregu (<i>engl. feedback loop</i>) između donositelja odluka i zainteresirane javnosti. Preporuka je da lokalna i regionalna samouprava u pripremi i provedbi javnih politika i odlučivanja uvijek daje povratnu informaciju na sudjelovanje građana i to u pisanom obliku i vrlo transparentno. (čl. 11. tč.4 Zakona o pravu na pristup informacijama).</p> <p>Javne objave izvješća o provedenom savjetovanju bi, osim obaveznog uvida u zaprimljene primjedbe, njihovo prihvaćanje i neprihvaćanje trebale dati i općenito sliku o procesu razmjene mišljenja i stavova između građana i tijela javne vlasti oko pitanja koja se uređuju određenim aktom ili planom.</p> <p>Nitko ne želi sudjelovati bez da zna što i kako se sa danom preporukom dogodilo.</p> <p>Potvrda primitka mišljenja i prijedloga odnosno doprinosa građana i pravnih osoba važan je ulog u razvoj povjerenja javnosti za daljnje sudjelovanje u postupcima savjetovanja. Ta potvrda bi trebala sadržavati i informaciju o sljedećim fazama odnosno koracima u procesu, kad god je to poznato.</p>
<p>4. Uključiti socijalne partnere i ostale organizacije civilnog društva u javni dijalog</p>	<p>Preporuka je da JLR(P)S-i pored opće javnosti i različitih inicijativa u procese savjetovanja uključuju i zainteresirane građane/stručnjake koji imaju kompetencije u određenom području i mogu kvalitetno utjecati na javne politike. Važno je uključiti organizirano civilno društvo (udruge, zaklade, sindikati i dr.) koje ima relevantne spoznaje i saznanja o tematici savjetovanja i mogu značajki i konstruktivno doprinijeti svojim iskustvom i viđenjem.</p> <p>Te se organizacije bave specifičnim temama kao što su socijalna skrb, zdravstvo, neformalno obrazovanje, zaštita okoliša, prostorno planiranje, zaštita prirode i dr. te posjeduju znanja o procesima, zakonodavstvu, radu s građanima, radu u grupama te analizama potreba i problema u zajednici. Organizirano civilno društvo mogu biti vrijedni i kvalitetni suradnici i partneri čija znanja i kontakti s ciljanom skupinom mogu biti od koristi u radu s građanima i procesima savjetovanja.</p>
<p>5. Pojednostaviti građanima jezik javnih politika</p>	<p>Preporuka je da se u kontaktu s općom javnosti koristi jezik koji jednostavno i jasno pojašnjava prosječnom građaninu kompleksne teme kao što je npr. proračun.</p> <p>Tijekom provođenja javnog savjetovanja treba se osigurati jasna i transparentna komunikacija, kako bi se sudionici osjećali pozvani slobodno dati svoje mišljenje i prijedloge.</p>

<p>6. Osigurati pristupačnost i uključenost</p>	<p>JLR(P)S-ovi moraju osigurati pristupačnost mjestima na kojima se provodi savjetovanje svim građanima (npr. osobama s invaliditetom i drugim ranjivim skupinama i dr.), kako se ne bi ograničavao dijalog.</p> <p>Treba izbjegavati termine kada većina građana radi, kako bi se što više građana moglo odazvati. Treba izbjegavati i razdoblja kada je veliki broj građana na godišnjem odmoru.</p> <p>Bitno je da informacija dođe do što više građana i da ih se potakne na sudjelovanje. Objava na oglasnoj ploči i web stranici JLS-a nije dovoljna da vijest dođe do šireg kruga ljudi. Preporuka je informirati građane i preko društvenih mreža, medija, obilaska škola ako su ciljane publika mladi pa čak i dijeljenjem letaka na frekventnim lokacijama (trgovi, tržnice i dr.). Informacije moraju biti jasne i razumljive.</p>
<p>7. Pružiti podršku djelatnicima u lokalnoj i regionalnoj samoupravi</p>	<p>Potrebno je osigurati obuku za dužnosnike i zaposlenike JLR(P)S-ova u području participacije građana kako bi se razvila participativna organizacijska kultura i prihvatili stavovi koji podupiru sudjelovanje građana.</p> <p>Pored edukacije i obuke koje pružaju javna tijela, cijeli niz organizacija civilnog društva i drugih institucija mogu provoditi takve aktivnosti. Često se mogu financirati u okviru odobrenih projekata. Također postoji i niz priručnika koji se mogu koristiti u stjecanju znanja i vještina i promjeni stavova.</p> <p>Poželjno je koordiniranje aktivnosti koje povezuju više resora i različite jurisdikcije tako da pružaju potporu participaciji građana i čine je djelotvornijom i smislenijom.</p>
<p>8. Jačati aktivno građanstvo</p>	<p>Sudjelovanje građana ne dolazi samo po sebi. Problem su nepoznavanje političkog sustava, nedostatak znanja, vještina itd. Preporuka za svladavanje i osnaživanje građana je edukacija, odgoj za aktivno građanstvo. Aktivnim građanima ne postajemo preko noći ili u jednoj školskoj godini. Potrebno je nastaviti dobru praksu koju su započeli neki gradovi (npr. Grad Rijeka, Grad Osijek) i uvesti građanski odgoj i obrazovanje kao nastavni predmet/izvannastavnu aktivnost.</p> <p>Lokalne vlasti i organizacije civilnog društva mogu kroz različite aktivnosti (npr. kampanje, informacije, treninge) ojačati kapacitete građana i doprinijeti jačanju interesa i većem odazivu na sudjelovanje.</p>

Smjernice izradile: Slađana Novota, SMART; Lidija Pavić-Rogošić, ODRAZ

Suradnik: Mario Munta, Fakultet političkih znanosti Sveučilišta u Zagreb

O projektu SUSTINEO

Svrha projekta je doprinijeti jačanju kapaciteta za zajedničko djelovanje i umrežavanje ciljnih skupina - organizacije civilnog društva, jedinice lokalne samouprave i javne znanstvene institucije, stvoriti zagovaračku mrežu koja će sustavno djelovati u zagovaranju i provedbi održivog razvoja (OR), istražiti područja bitna za sustavnu provedbu OR-a u RH te dati smjernice za kvalitetnije oblikovanje javnih politika vezanih uz OR.

Tijekom projekta provedena su tri znanstvena istraživanja o temama vezanim za različite aspekte održivog razvoja (održiva urbana mobilnost, uloga lokalnih akcijskih grupa u poticanju lokalnog razvoja u ruralnim zajednicama te socijalne inovacije), koja su poslužila za izradu smjernica za kvalitetnije oblikovanje javnih politika vezanih uz OR.

Više o projektu na odraz.hr.

Financiranje: Europski socijalni fond 2014.-2020. - Tematske mreže za društveno-ekonomski razvoj te promicanje socijalnog dijaloga u kontekstu unapređivanja uvjeta rada

Ukupna vrijednost projekta: 3.473.996,69 kn

Trajanje: 28. listopada 2020. - 27. listopada 2023.

LITERATURA

- Zakon o potvrđivanju Europske povelje o lokalnoj samoupravi - [Zakon o potvrđivanju Europske povelje o lokalnoj samoupravi \(nn.hr\)](#)
- Europska povelja o lokalnoj samoupravi <chrome-extension://efaidnbmninnbpcjpcglclefindmkaj/https://rm.coe.int/european-charter-of-local-self-government-hrv-a6/1680a07d84>
- A. Henjak, M. Munta i A. Kekez (2022) Istraživanje javnog mnijenja o energetske tranziciji, održivom razvoju, politici upravljanja otpadom te politici zaštite okoliša u Hrvatskoj. Baza podataka. projekt SUSTINEO
- Kodeks savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata, 2009., NN 140/2009
- Ur. Lendić Kasalo V. (2010.), Smjernice za primjenu Kodeksa savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata; Ured za udruge RH
- Priručnik za provedbu savjetovanja s javnošću za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave Zagreb, 2016., Povjerenik za informiranje
- Bovan, K. i Baketa, N. (2022), "Stabilnost i/ili promjene? Povjerenje u institucije u Hrvatskoj od 1999. do 2020.", Revija za sociologiju, 52(1), str. 31–60. Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/ojs/index.php/rzs/article/view/15935> (Pristupljeno: 30. siječanj 2023).
- I. Koprić, G. Marčetić, A. Musa, V. Đulabić, G. Lalić Novak;; Upravna znanost: Javna uprava u suvremenom europskom kontekstu; Pravni fakultet u Zagrebu (2014.),
- Pavić - Rogošić L. (2021., II. izmijenjeno izdanje), Naša zajednica naša odgovornost, ODRAZ
- Pavić - Rogošić L. i dr. (2012.), Kako organizirati savjetovanje s javnošću o pitanjima prometa i kretanja, ODRAZ
- EUROSTAT - [Digital economy and society statistics - households and individuals - Statistics Explained \(europa.eu\)](#)
- GONG članak - [Direktna demokracija - stvarna mogućnost ili samo utopija? - Gong](#)
- Vijeće građana Rijeke - [Vijeće građana Rijeke – Vijeće građana Rijeka \(vijecegradanarijeke.org\)](#)

Projekt je sufinancirala Europska unija iz Europskog socijalnog fonda.
Sadržaj teksta isključiva je odgovornost ODRAZ-a.